D·N 18/9 1948

Ogärningen i Jerusalem

En våg av sorg och indignation sveper i dag fram över hela den civiliserade världen. De skott som kostade greve Folke Bernadotte och hans franske medhjälpare livet vittnar om en nationalistisk fanatism och om ett av politiska skäl dikterat förakt för människoliv som under de senaste decennierna stått mänskligheten så fruktansvärt dyrt. Att förövarna av detta illdåd tillhör den nation som mer än någon annan fallit offer för denna nationella fanatism kan endast ytterligare inskärpa det brottsligt dåraktiga i deras handlingssätt. Det är ett oeftergivligt krav att Israels regering nu skoningslöst stävjar den terror och den hetsagitation som de judiska extremistorganisationerna ostört fått ägna sig åt.

De politiska konsekvenserna av fredagens tragedi låter sig givetvis i denna stund icke överblickas. Man erinrar sig omständigheterna då greve Bernadotte av ett enhälligt FN-utskott tilldelades uppgiften att media i kriget mellan judar och araber. Tack vare sin eminenta förhandlingsskicklighet och kanske lika mycket tack vare den naturliga auktoritet varmed han förstod att handha sitt uppdrag lyckades han genomdriva den vapenvila för vilken det enligt hans egen utsago fanns en chans på hundra. När greve Bernadotte för någon vecka sedan ånyo begav sig till Palestina för att förbereda sin rapport till säkerhetsrådet återvände han till ett land där följderna av hans medlarverksamhet var tydligt märkbara. Situationen var över lag ljusnare. De judiska nationalisternas "oeftergivliga krav" att Jerusalem skulle vara staten Israels huvudstad betecknades som ett av de svåraste hindren för en uppgörelse.

Men först och främst utgör Folke Bernadottes död en stor mänsklig tragedi. Fredsmäklaren med det redbara uppsåtet har stupat på sin post. En levnadsbana ägnad åt humanitetens och människokärlekens sak har fått ett brått slut. Svenska folket sörjer en landsman som inte bara alltid varit redo, utan också varit i stånd att göra de goda gärningar som fordrades av honom och som växte med svårigheterna på ett respektingivande sätt. Med tacksamhet för hans insats och stolthet över vad han betytt för det svenska namnet blandar sig den djupaste medkänsla med den bortgångnes maka och barn.

Folket vill samverkan

Genom en ny opinionsundersökning har fastslagits att det svenska folkets övervägdande majoritet önskar samverkan mellan skilda partier i regeringen. I det hela föredrar 70 procent av väljarna en sådan ordning framför det nuvarande systemet, medan blott 16 procent håller på att statsstyrelsen skall stanna hos ett enda parti. Av undersökningen framgår också med all säkerhet — ehuru frågorna på den punkten icke varit alldeles klart formulerade — att den regering som majoriteten vill ha är en samregering av alla demokratiska partier.

Det är ingen tillfällig och lättledd opinion som här kommer till uttryck. Gång efter annan under senaste tid har opinionsundersökningar i frågan hållits, vid varje tillfälle har resultatet blivit i huvudsak detsamma. Det är ett fast och bestämt krav som folket på denna centrala punkt framställer. Att inte böja sig för det kravet är att handla i strid mot folkstyrelsens principer, ty i sådana huvudfrågor bör folket självt få bestämma i en demokrati. Partipolitikerna får denna gång inte spärra folkviljan. Vi behöver deras ansträngningar och deras förhandlingsvilja för att folkmeningen skall förverkligas.

I Dagens Nyheter har de starka sakskälen för samregeringen som lösning av styrelseproblemet oavlåtligt understrukits. Den form av parlamentarism där regeringsmakten som en vandringspokal går från det ena partiet till det andra och tillbaka igen — beroende på några procents skillnad i valresultatet eller några röster i riksdagen — passar inte för vår tid. Det statliga arbetet har blivit för ingripande, för väsentligt, för allvarligt ur varje medborgares synpunkt för att detta system skall kunna tolereras. Vad vi behöver är inte utfall och finter, krokben och hurrasstingar, utan ett lugnt samarbete på lång sikt mellan demokratins ledare inom alla riktningar. Det vore underligt om vi inte kunde få detta — då vi önskar det och då motiven för vår ståndpunkt är avgörande och nästan allmänt erkända utanför en krets av vanebundna spekulanter i politisk taktik.

I det nuvarande läget är en demokratisk samling alldeles särskilt påkallad. Den fulla sysselsättningens politik — i och för sig tilltalande — leder till ett ständigt inflationstryck och därmed till en ständig kapplöpning om favörer de skilda samhällsgrupperna emellan. I denna situation, där styrelsen balanserar på den smala basen mellan arbetslöshet och överfull sysselsättning, krävs mer än eljest en stark regering, som kan avvägа kraven under hänsynstagande till alla. En sådan regering måste ha folkets förtroende, den får inte representera 51 procent mot 49 procent. För att klara svårigheterna behövs denna genom folkets tillit handlingsdugliga regering.

Man må icke befara att tillkomsten av en samregering skall leda till kritikens nedtystande och debattens förfall. Tvärtom, debatten bör kunna bli mera fri genom att den inte binds av partilinjer, mindre ivrig och mera saklig. Framför allt bör den kunna inriktas på de stora principfrågor där alla behöver upplysning och vägledning för att nå en mogen och självständig uppfattning. Den partipolitiska polemiken bör vika för de stora synpunkterna på vår framtid, vår andliga likaväl som vår materiella kultur. Vi kan nå en ny och högre frihet, om dagsfrågorna inte skymmer sikten.

För detta mål krävs brytande av det bestående maktmonopolet. Det är förståeligt att ett parti med majoritet inte vill avstå någon andel av makten till andra, men denna naturliga monopoltendens är farlig och måste betvingas. Striden mot enpartisystem och maktmonopol får sitt djupaste berättigande däri att den förbereder samlingen och avspänningen.

Vid Handelshögskolan i Stockholm har, förutom tidigare antagna, ytterligare antagits följande ordinarie studerande: G. Berggren, Stockholm, civilingenjör A. Björkman, Sundsvall, T. Branting, Helsingborg, fil. kand. S. Bruhn, Lund, G. Carlsson, Stockholm, P.-E. Carlsson, Falun, L. Conradsson, Sundbyberg, B. Dahlén, N. G. Erlandsson, K. Hagberg, U. Heiderström, T. Hjelm och H. Holst, Stockholm, S. Hörnsten, Örnsköldsvik, B. Ingmansson, Östersund, L. Jergel, I. Jonsson och K. Lindmark, Stockholm, F. Malmros, Trelleborg, G. Nyman, Stockholm, M. Pettersson, Motala, C.-G. Regårdh, Hälsingborg, G. Rydevik, Karlstad, L. Ståhlberg, Stockholm, B. Walander, Eksjö, och A. Ottgren, Stockholm, och följande expektanter: L. Bondeson, Solna, och G. Segerhed, Katrineholm.

Jur. kand.-examen har i Lund avlagts av G. C. T. Brockman, gb, och S. B. B. Nilsson, yst.

Förnyad framstegspolitik

Andra världskrigets svårigheter hindrade inte att sociala förbättringar genomfördes under samlingsregeringens tid: folkpensionernas realvärde höjdes och de fria semesterresorna infördes. De första fredsårens stora reformbeslut om folkpensioneringen, sjukförsäkringen och de allmänna barnbidragen tillkom i samma enighet mellan framstegskrafterna som tidigare. Däremot har folkpartiets krav på långsiktig planering av åtgärderna och samordning mellan dem hittills blivit skjutna åt sidan.

För folkpensionärernas del har den regerande socialdemokratin fördröjt indexregleringen och försummat att sanera ålderdomshemmen. Regimen har inte förhindrat sjukförsäkringsreformen genom att störja för tillgången på läkare och sköterskor. Den har inte mött behovet av vård för psykiskt sjuka. Den har inte intresserat sig för jordbrukares och hantverkares trygghet vid olycksfall. Den har förbjudit försvärsarbete för barnaföderskor, men inte sagt vad de då skall leva på.

Den ekonomiska kris som vållats av vanstyret utgör nu ett hot både mot redan vunna resultat och mot fortsatt reformarbete. Genom att kronans värde fallit har realvärdet av en rad sociala förmåner sjunkit. Tvånget att återställa den förbrukade valutareserven och den rubbade balansen mellan pengar och varor hindrar oss icke blott att förverkliga viktiga sociala planer, utan leder också till avbrott i den höjning av lönernas realnivå som bör prägla ett folkhem. Endast en ny välståndsutveckling på socialliberal grund kan möjliggöra en ny period av skapande framstegspolitik.

Valbomben drabbade anstiftarna själva

Inte underligt att det har varit så tyst i det socialdemokratiska huvudorganet de senaste dagarna. Morgon-Tidningen har anat oråd — heia kedjan av bluffartade beskyllningar och anspråk i samband med folkpartiets förmenta valmiljoner i Stockholm hotade att springas. Den utredning som hr Bergvall och folkpartiet hela tiden har krävt kom verkligen till stånd i mitten på vecken efter avtal med statsministern — alltså en undersökning inte enligt hr Elfvings modell, utan rakt på sak, utan vidlyftiga kringglende förelser —, och då måste förtalskampanjens organisatörer snabbt ha förstått vilka risker de löpte, väl att märka, före valdagen. De blev skyggare och skyggare. I dag upenbaras det för hela folket att historien från början till slut var en eländig lögn av en overderhäftig ränksmidare och bakdantare, som trodde att han skulle främja sin karriär inom partiet med den sortens kåringskvaller utan ringaste underlag.

Misstag, sägs det urskuldande — men de machinationer som följde på "upptäckten" var inga misstag! Med den plats som de fick i den socialdemokratiska valrörelsen måste man fastnagla att partiet har blivit otäckt kompromitterat i rättsinniga människors ögon. Statsministern anses stå utanför det här — hans uppskattning av kumpanerna Elfvings och Fredriksson nitiälskan för den allmänna moralen lär i detta fall inte ha varit så värst hög —, och man begriper att han nu känner sig djupt nedslagen. Ett snabbare ingripande från hans sida kunde emellertid ha avvärjt fadäserna vid meningsutbytet Elfving—Bergvall och den följande ytterst tarvliga polemiken i socialdemokratisk press. Här finns sannerligen mycket att ta tillbaka och be om ursäkt för.

En man som John Bergvall behöver ingen upprättelse i hederliget folks ögon. Alla som känner honom har trott honom på hans ord. Men det finns ju många, inte minst inom arbetarvärlden och bland lässarna av socialdemokratisk press, som inte känner honom närmare — hr Bergvall har rätt att begära att de blir ordentligt upplysta om vilket ömkligt förtal han har utsatts för. I den mån fablerna om storfinansens inflytande alls har gjort något intryck, är det anledning att radikalt revidera de socialdemokratiska omdömena både om hr Bergvall och folkpartiet.

Hur den socialdemokratiska angivaren och riksdagskandidaten Molander kryper och krämar sig i fortsättningen är av mindre intresse. Hans nederlag är ohjälpligt. En man som gjort sig skyldig till så förskräckliga handlingar kan inte tänkas placeras i folkrepresentationen. Socialdemokraternas tjänstemannalista, där han står på andra plats, är diskvalificerad. Om socialdemokraterna i Stockholm är måna om sitt anseende drar de in listan. Att tjänstemännen är så måna om sitt anseende att de inte vill låta sig företrädas av en person som denne Molander kan man vara övertygad om. Socialdemokratiska partiet har lidit ett moraliskt nederlag före det nederlag som väntar vid valurnorna.

Skall rysskrediten höjas?

Den utmaning Dagens Nyheter riktat till regeringspressen att bryta tystnaden kring ryskrediten har på ägra håll besvarats. Vad som sagts är emellertid i sitt dunkla försvar för regeringens största missgrepp inte ägnat att lugna, utan att oroa.

I Morgon-Tidningen består svaret — som så ofta i liknande fall — av påståenden som på en gång går förbi sakfrågan och är totalt oriktiga. Tidningen svarar nämligen med att hänvisa till en artikel i Dagens Nyheter som förordar livligare handel med Ryssland än före kriget. Vid denna åsikt står naturligtvis Dagens Nyheter i princip fast — men det skall vara fråga om handel mellan två likaberättigade parter, inte om en tribut i kreditens form. Sedan debatten började i juni 1946 har Dagens Nyheter oavlåtligt och systematiskt kritiserat ryskrediten — detta säger nu regeringspressen fördöja, sedan den under lång tid beskyllt tidningen för bristande uppskattning av regeringens "mästerverk".

Svaret i Ny Tid är mer sakligt och samtidigt mer oroande. Först presterar Ny Tid en kostlig motivering för de redan genom avtal med svenska företag fastställda krediterna, omkring 280 miljoner. Ingen har dragit åt några håll i svängremmen för det beloppets skull, skrivs det. Detta är oriktigt, ty redan nu har stora summor utgivits för leveranserna till Ryssland, bland annat i form av inköp i USA av maskiner som behövs för tillverkningen av de varor som utlovats. Många tiotal miljoner har gått åt på det sättet. Att redan dessa summor är påfrestande för det svenska folkhushållet framgår av att svårigheter möter för import av exempelvis kaffe och bensin för ännu mindre belopp. Självfallet kan ingen säga att det hålet i svängremmen drogs in på grund av ryskrediten, det hålet på grund av regeringens misstag i fråga om exporten av pappersmassa, det hålet på grund av underlåtenheten att hejda inflationen — men vi vet alla att svängremmen måst dras in och att ryssavtalet varit ett av skälen härtill. Man jämföre Ny Tids undanflykter med Aftontidningens ord att vi skall fullfölja ryssavtalet, för det leder ändå inte till verklig svält i Sverige.

Den andra försvarslinjen är lika svag. "Varför skulle man över huvud taget få dra åt hål för att man gör affärer mot öster, men inte när man gör affärer mot väster." Den synpunkten är obetalbar. När man har ont om pengar och ändå lånar ut pengar får man dra åt svängremmen — det gäller vår handel eller rättare våra leveranser öster ut. När man köper och säljer mot kontant betalning eller rent av får lån i ett bestämt läge är det till förmån för handel — det gäller vår handel väster ut. Märk att vår redan fixerade kredit till Ryssland är lika stor som den summa vi får låna enligt Marshallplanen. Hur stor skall inte argumentboden vara för att framkalla sådana svar som de nu nämnda?

Men Ny Tid går längre. "Ryssleveranserna kan i ett givet läge bli av rätt stort värde, om leveranserna kan ökа. Om en sysselsättningskris uppstår, kan det vara värdefullt att ha vissa leveranser på den östra marknaden garanterade." Den tankegången är pricken över i. För det första förespås "sysselsättningskris" i Sverige — ett vackert namn för arbetslöshet. För det andra sägs, ett resonemang som dess bättre inte synts till på två år, att arbetslöshet i Sverige skall bemästras genom en höjning av krediten till Ryssland. Denna kredit skall alltså eventuellt stiga från de 280 miljoner kronor som redan avtalats till de 1.000 miljoner som förutsågs i november 1946. Det är ett nätt perspektiv.

Ett av socialdemokratins största organ kräver alltså att den arbetslöshet som tidningen väntar skall mötas med ökning av leveranserna på kredit till Ryssland, inte med produktion för det svenska folkhushållet eller med ökning av vår kontant betalade export väster ut.

PRESSGRANNAR

"Vårt land står väl rustat" och "vi kan tåla restriktioner och nedskärningar och göra ett uppehåll i standardutvecklingen, utan att vi behöver lämna oss", sade statsrådet Karin Kock — alltid på uppoffrande — häromdagen. Det är värt att fråga, tycker Expressen (fp), om stora grupper av landets medborgare känner riktigt igen sig i den förtröstan och belåtenhet som talar ur regeringens analys av läget.

Finner de ransoneringströtta husmödrar som är så tillbaka började vänta på friare inköpsmöjligheter allt lika gott som fru Kock eller hr Erlander eller hr Wigforss? Gör de vidsträckta folkgrupper som på olika sätt är beroende av motorismens blomstring det? Eller arbetare som hotas av arbetslöshet till följd av industrins råvarubrist? Eller anställda och ledare i företag som hämmas av regeringsmaskineriets

Välj Ohlin–Larsson listan

Gustaf Kollberg

Ingrid Gärde Widemar

Folke Nihlfors

Fram till val
FOLKPARTIET

Ohlin, Bertil, professor, riksdagsman	Hagman, Torsten, kommendör
Larsson, Yngve, fil. dr, riksdagsman	Modig, Jan-Otto, jur. kand., direktör
Höjer, Gerda, ombudsman	Ryds Munck af Rosenschöld, Hanna, fil. dr, fru
Kollberg, Gustaf, direktör	Sandberg, Gunnar, direktör
Gärde Widemar, Ingrid, advokat, fru	Wennerström-Hartmann, Eva, fru
Nihlfors, Folke, aktuarie	Lindqvist, Bengt, tjänsteman
Agre, Ruth, rektor	Hamrin, Bell, kassörska, fröken
Elmblad, Martin, juvelerare	Steen, Sven, färghandlare
Dalgren, Gunnar, tjänsteman	Klöfström, Karin, sekreterare
Eriksson, Ulla, överpostexpeditör	Kemera-Hoam, Eva, fil. mag., fru

Framstående representanter för kvinnorna, tjänstemännen och näringsidkarna

fp

FOLKPARTIET
kommer!

Han för tjänstemännens talan –
för tjänstemännens rätt

Folke Nihlfors
Tjänsteman, betrodd föreningsman, redaktör för »Statstjänstemannen».

Bryt enpartiväldet
skapa demokratisk jämvikt
som ger alla en chans

FOLKPARTIET
STOCKHOLMS AVDELNINGEN

Ohlin Larsson Höjer Kollberg Gärde-Widemar Nihlfors

VÄLJ
Dr J. P. EDWARDSON
verkställande direktör i Sveriges Läkarförbund, ordf. i Sveriges Ak. Centralorganisation (SACO)

för:
fäderneärvd rättsordning
fritt näringsliv
starkt försvar
Rösta med
BONDEFÖRBUNDET

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.